

Kraków, 4.09.2025 r.

dr hab. Andrzej S. Feret, prof. UJ

Zakład Dydaktyki i Historii Języka Niemieckiego

andrzej.s.feret@uj.edu.pl

Recenzja

rozprawy doktorskiej mgr Aleksandry Przymusińskiej

pt. *Kreative Schreibmethoden und ihre Einsatzmöglichkeiten im DaF-Unterricht auf dem Sprachniveau A2*

Podstawa opracowania recenzji: uchwała Rady Dyscyplin Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 12 czerwca 2025 roku

W przedłożonej do oceny rozprawie doktorskiej napisanej pod kierunkiem dr hab. Krystyny Miłułki, prof. Uniwersytetu Rzeszowskiego, mgr Aleksandra Przymusińska zdecydowała się zmierzyć z niełatwym tematem z zakresu dydaktyki języka niemieckiego jako obcego. Doktorantka analizuje wybrane kreatywne metody pisania i ich zastosowanie w nauczaniu języka niemieckiego jako obcego na poziomie A2. Zasadniczym celem rozprawy jest zbadanie możliwości doskonalenia kompetencji pisania tekstów twórczych przez polskich uczących się języka niemieckiego jako obcego. Rozprawę cechuje interdyscyplinarne podejście, łączące w pierwszym rzędzie perspektywę dydaktyczno-metodyczną, w szczególności perspektywę komunikacyjnych kompetencji językowych oraz warunków ich doskonalenia w praktyce szkolnej jako podstawę przedłożonego opracowania, oraz perspektywę psycholingwistyczną.

Nasuwa się jednak pytanie, co stanowi tak naprawdę podstawę metodologiczną pracy. Jak sama Autorka deklaruje w rozdziale II, jej badanie opiera się na typologii metod kreatywnego pisania zaproponowanych przez Ingrid Böttcher (1999), i, jak sama dalej stwierdza: projekt badawczy opiera się na metodologii *badania w działaniu* (*Aktionsforschung*). Ponadto, w analizie widoczne są punkty styczności z tekstologią językoznawczą i lapsologią. Można by więc

WYDZIAŁ
FILOLOGICZNY

INSTYTUT
GERMANISTYKI
I NORDYSTYKI

al. Adama Mickiewicza 9a
31-120 Kraków
tel. 12 663 43 05
tel. 12 663 43 07

www.ifg.filg.uj.edu.pl

zaryzykować stwierdzenie, że badanie kreatywnych metod pisania i ich zastosowania w nauczaniu języka obcego może funkcjonować jako integrujące pewne ujęcia badawcze w ramach szeroko pojętej (meta)lingwistyki, ale, jak twierdzi Autorka rozprawy, językoznawstwo w przeciwieństwie do dydaktyki i metodyki inaczej ukierunkowuje swoje zainteresowania badawcze – są wprawdzie pewne punkty styczne między obiema dziedzinami, ale są również znaczące różnice, które Autorka już na wstępie stara się zaakcentować. To kompozycyjne, czy wręcz eklektyczne podejście do wybranego zagadnienia (*mixed methods*) stanowi w ocenie recenzenta niezaprzeczalny walor rozprawy.

Trzy pierwsze rozdziały przedłożonej do oceny rozprawy doktorskiej tworzą jej podwaliny teoretyczne. Doktorantka rozpoczyna pracę od wstępu, w którym objaśnia przyczyny podjęcia tematu z zakresu glottodydaktyki. Następnie przedstawia zmiany edukacyjne w obszarze sprawności pisania spowodowane zmieniającymi się na przestrzeni lat warunkami i koncepcjami dydaktyczno-metodycznymi, co pozwala zrozumieć jego obecną pozycję wśród innych kształconych sprawności.

W rozdziale I Doktorantka dokonuje charakterystyki złożoności i wielowarstwowości aktywności kreatywnego pisania jako nieodłącznego elementu składowego dydaktyki języków obcych, historycznego rozwoju dydaktycznych koncepcji pisania z uwzględnieniem różnych perspektyw oraz dyskursowi dydaktycznemu zorientowanemu na proces twórczego pisania.

W rozdziale II Doktorantka komentuje psychologiczne, poznawcze i emocjonalne podstawy procesów twórczego pisania, snując rozważania na temat jego genezy i rodzajów, oraz definicje kształtowania nauczania twórczego pisania w kontekście języków obcych, odnosząc komentarze do roli nauczyciela w organizacji i realizacji zajęć oraz funkcji kreatywnych metod pisania w nauczaniu języków obcych i sygnalizując w ten sposób wspomnianą wyżej perspektywę interdyscyplinarną.

Następnie mgr Aleksandra Przymusińska wyczerpująco opisuje złożoność procesu oceny tekstów pisemnych, wskazując na trudności z jednoznacznym ujmowaniem zagadnienia oraz różnice między poszczególnymi klasyfikacjami błędów i perspektywami korekty tekstów pisemnych. W tym miejscu warto nadmienić, że Doktorantka nie stroni od dyskusji z poglądami przedstawianymi w literaturze przedmiotu, uwzględniając wielorakie podejścia badawcze – rozdział III dowodzi, że orientuje się w literaturze przedmiotu, a także potrafi dokonać jej krytycznej analizy.

W kolejnym kroku (rozdz. IV) Doktorantka odnosi się do ram metodologicznych swojego projektu badawczego. Przemyślenia Doktorantki poprzedzają bezpośrednio empiryczną część

rozprawy, w której następne karty pracy wypełnia obszerne (ponad 100 stron) przedstawienie badania, którego wyniki Doktorantka konfrontuje z postawionymi na wstępie tezami badawczymi. Autorka wnikliwie analizuje zgromadzony materiał z różnych perspektyw. W podrozdziale 4.3 przedstawiona została analiza korpusu tekstów kreatywnych i niekreatywnych stworzonych przez uczestników badania, jej konstruowanie i przekaz, natomiast w podrozdziale 4.4 Autorka koncentruje się na badaniu partycypacyjnym, skupiającym się na uczniu, wskazując na środki i techniki pozytywnie wpływające na rozwój komunikacyjnych kompetencji językowych u uczących się. Kolejny podrozdział w sposób klarowny i przekonujący przedstawia sposoby, narzędzia i procedury zastosowania metod twórczego pisania w procesie uczenia się i nauczania języka niemieckiego w polskiej szkole w celu optymalizacji, względnie poprawy procesów dydaktycznych.

W podrozdziale 4.5 Autorka prezentuje komentarz oraz wywód mający zobrazować teoretyczne i praktyczne wskazówki dla polskich nauczycieli języka niemieckiego, zdobyte w trakcie przeprowadzonego badania odnoszące się do realnie możliwego, efektywniejszego, innowacyjnego i przede wszystkim zindywidualizowanego planowania lekcji z uwzględnieniem twórczego pisania. Na podkreślenie zasługuje ilość przykładów, wzorowo przeprowadzona analiza oraz rzetelność badawcza.

W podsumowaniu rozprawy (podrozdział 4.6) zebrano w sposób przejrzysty wyniki – to zabieg przyjazny czytelnikowi. Doktorantce udaje się udokumentować słuszność tezy wyjściowej, że techniki i metody kreatywne mają pozytywny wpływ na zwiększenie motywacji i wiary piszących we własne umiejętności, wyzwalają w uczących się chęć do podjęcia komunikacji w języku obcym oraz wzmacniają potencjał ich kreatywności. Kreatywne wzmacnianie sprawności pisania jest mianowicie nierozzerwalnie związane z kształtowaniem u badanych kompetencji kluczowych, niezbędnych do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym. Przedstawiona w pracy analiza i jej wyniki mogą stać się impulsem do dalszych badań dydaktyczno-metodycznych, mogą także znaleźć bezpośrednie zastosowanie w dydaktyce języka obcego, także akademickiej.

Rozprawę zamyka obszerny spis bibliografii, prezentujący zarówno pozycje klasyczne, jak i aktualną literaturę przedmiotu. Z satysfakcją odnotowuję brak występowania pozycji, które nie pojawiają się w tekście rozprawy ani w przypisach dolnych, oraz pełną korespondencję zapisu poszczególnych nazwisk autorów pozycji zamieszczonych w bibliografii z cytowanymi w pracy. Należy tutaj zaznaczyć, że w spisie bibliografii występują również publikacje Autorki.

Recenzentowi nasuwają się następujące uwagi:

- Lektura rozprawy daje wystarczającą odpowiedź na postawione na wstępie tezy badawcze.
- Zastosowane procedury analityczne pozwalają określić faktyczny obraz analizowanej rzeczywistości językowej i dydaktyczno-metodycznej. Siła weryfikacyjna zastosowanych procedur jest właściwa.
- Wnioski płynące z analizy kreatywnych metod pisania i ich zastosowania w nauczaniu języka niemieckiego jako obcego na poziomie A2 wynikają z konkretnej sytuacji dydaktycznej i konkretnego kontekstu prawno-organizacyjnego, mają jednak również charakter ogólnometodyczny.
- Uwagę zwraca stosowanie trzech pojęć „Schreibtechniken“, „Schreibmethoden“ i „Schreibstrategien“ jako wyrazów bliskoznacznych. Tymczasem, w literaturze przedmiotu *technika*, *strategia* i *metoda* nie są traktowane synonimicznie, ponieważ wnoszą każdorazowo nowe treści.

Poza wyrażonymi uwagami, stwierdzam, że praca mgr Aleksandry Przymusińskiej jest rzetelną analizą wybranego zagadnienia. Doktorantka wykazuje się dobrą znajomością poruszanej problematyki. Przedstawia wybrany temat wyczerpująco, a sposób, w jaki ów temat ujmuje, dowodzi w znacznym stopniu opanowania warsztatu metodologicznego. Autorka rozprawy udowodniła, że zna metody i narzędzia pracy badawczej i potrafi je zastosować w praktyce. Wykazała się dobrą znajomością literatury fachowej, w pracy wypunktowała rozbieżności płynące z porównania prezentowanych tamże narracji. Dyskusje z prezentowanymi teoriami świadczą o odpowiednim stopniu dojrzałości naukowej. Znajomość literatury przedmiotu, jej ocena i klasyfikacja stwarzają wrażenie ugruntowanej wiedzy kierunkowej i przemyślanego warsztatu badawczego Autorki. Praca jest spójna, prezentuje szereg interesujących spostrzeżeń, formułuje poprawnie zarówno jednostkowe wnioski końcowe, jak i sprawnie radzi sobie z uogólnieniami. Język pracy oceniam wysoko – jako naukowy, wykazujący oczekiwane cechy.

Od strony edytorskiej rozprawa została przygotowana z reguły (wyodrębenienie podrozdziału 1.3.1, ale brak 1.3.2) starannie, omówienia i cytaty zostały właściwie oznaczone, konsekwentnie stosując jednolitą konwencję odsyłaczy w tekście. Nie zauważono usterek stylistycznych.

Reasumując, należy stwierdzić, że rozprawa doktorska mgr Aleksandry Przymusińskiej spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z Ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce” (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.) i może być

przedmiotem dalszych etapów w postępowaniu doktorskim.